

Nr 211

Av herr **Källqvist** och herr **Hanson, Per-Olof**, om *statliga åtgärder för att stimulera kulturpolitiska insatser från kommunernas sida.*

(Lika lydande med motion nr 243 i Andra kammaren)

I motion i andra kammaren nr 319 år 1962 föreslogs att riksdagen måtte besluta *att* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning för översyn av den nuvarande splittrade administrationsformen i syfte att nå ökad enhetlighet, varvid bör övervägas att skapa ett fristående administrativt organ för statens stöd till kulturlivet, *att* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att lotterimedelsfonden överföres från handelsdepartementet till ecklesiastikdepartementet, *att* höja anslaget till Avsättning till lotterimedelsfonden till 30 miljoner kronor för budgetåret 1962/63 samt *att* staten vid utförande av offentliga byggnader skall avsätta en procent av byggnadskostnaderna för konstnärlig utsmyckning med genomförande i den ordning som ovan angivits.

Av dessa förslag har genom riksdagens behandling av motionen och Kungl. Maj:ts senare åtgärder samtliga förlorat den aktualitet de hade vid 1962 års riksdag. Visserligen har något gentemot Kungl. Maj:t fristående administrativt organ icke tillkommit, utan behovet av enhetlighet i stället tillgodosetts genom en särskild kulturavdelning inom ecklesiastikdepartementet. Erfarenheterna av denna administrationsform synes böra avvaktas, innan förslag på nytt bör aktualiseras.

I övrigt har yrkandet om lotterimedelsfondens överförande till ecklesiastikdepartementet beslutats, och beträffande frågan om en-procentregel vid utsmyckningen av offentliga byggnader har riksdagen genom riksdagsskrivelse 1962 intagit en positiv ståndpunkt.

Statsverkspropositionen ger ej heller i år sådana anvisningar rörande den fortsatta kulturpolitiken att i detalj utarbetade synpunkter nu är aktuella. Vi vill därför nöja oss med att i förevarande sammanhang återkomma med ett bidrag till principdebatten på detta område. Vi gör det i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 56/1961.

Departementschefen lämnade där en skiss till ett kulturpolitiskt handlingsprogram omfattande tre olika punkter, nämligen stöd under konstnärernas utbildning, stöd åt utövande konstnärer och insatser för en

ökad offentlig konsumtion av konstnärliga produkter. Som en komplettering till dessa punkter anförde departementschefen att han såsom en central punkt i ett mera långsiktigt handlingsprogram naturligtvis önskade en förstärkning av de krafter som syftar till en breddning av kulturmiljön och till en effektiv kulturdistribution över huvud taget. Han pekade därvid särskilt på estetisk fostran inom skolans och det fria bildningsarbetets område samt på kulturpolitikens institutionella sida, företrädd av teatrar, bibliotek etc.

Sedan propositionen avlämnades har i fråga om estetisk fostran möjligheterna väl snarast något krympts. Inom grundskolans ram har förhållandevis få konkreta möjligheter till en vidgad estetisk fostran anvisats. Behovet av fritidsverksamhet på detta område har blivit större. I fråga om musikfostran har sedan länge den utvecklingen pågått, att den obligatoriska skolan ger relativt mindre möjligheter till en mera omfattande estetisk skolning. Denna brist har sedan länge uppmärksamrats från kommunernas sida genom inrättandet av s. k. kommunala musikskolor i ett stort antal kommuner.

Dessa musikskolor åtnjuter icke bidrag från staten. Detta förhållande har uppmärksamrats av riksdagen, som i skrivelse begärt utredning rörande statsbidrag för de kommunala musikskolorna. Genom bidrag från staten kan en fortsatt utveckling av dessa skolor till kommuner, som nu icke erbjuder sin ungdom denna fritidsverksamhet, påräknas.

Även på andra konstområden bör ett liknande uppmärksammande ske. Ett större intresse synes också växa fram i fråga om teaterverksamhet, konstnärlig dans och musikverksamhet. Att ett sådant intresse möts från det allmännas sida genom att ökade resurser ställs till förfogande synes naturligt och önskvärt.

Utöver en bidragsgivning, som direkt syftar till sådan verksamhet, krävs också andra förutsättningar för dess genomförande. Att en teater, ett danssällskap, en orkester etc. verkar på en ort skapar givetvis väsentligt större förståelse för hithörande frågor och medger på ett särskilt sätt möjligheter att få fram erforderliga ledare för verksamhet av denna art. Vidare är tillgången till sådan institution en förutsättning för att skolans elever skall kunna möta konstnärlig verksamhet av yrkesmässig karaktär.

För att tillgodose här berörda ändamål måste kulturdistributionen uppmärksammas på ett helt annat sätt än hittills. Ett program för en ökad distributionsinsats berör hela det kulturpolitiska fältet med skilda krav på ökade resurser. Programmet kan utformas på en mångfald olika sätt.

Antingen kan den ske genom att tyngdpunkten läggs på en central distributionsapparat — såsom på teaterområdet t. ex. riksteatern —

eller också att den utformas med sin tyngdpunkt på lokalt begränsad verksamhet — på teaterområdet har vi stadsteatrarna som exempel härpå. Kombinationer av dessa principiellt olikartade system är givetvis tänkbara, både en sådan kombination, som teaterlivet uppvisar, och kombinationer, där de lokala institutionerna tilldelas regionala uppgifter. Utan att taga ställning till vilka konkreta åtgärder som härvidlag kan vara de lämpligaste och vilken omfattning statens insats på detta område rimligen bör få finns det ett problem i sammanhanget, vars lösning enligt vår mening är av särskilt hög angelägenhetsgrad. Vi tänker på den växelverkan mellan stat och kommun, som vi tror är nödvändig, både i fråga om konst- och musikliv och på teaterområdet.

Den statliga politiken på detta område kan få ett betydande inflytande också för de kommunala insatserna. En utveckling, som skulle leda till att kommunerna förlorade sin känsla av ansvar för en lokal kulturpolitik, måste givetvis motverkas. Angeläget är att de statliga åtgärderna utöver att ge allmänt bättre villkor för kulturinstitutionerna i deras verksamhet också utformas på ett sådant sätt att de stimulerar till ett ökat kommunalt ansvarstagande. En sådan utformning av den statliga kulturpolitiken skulle kunna hämta vägledning från många andra politiska områden, där statsbidragssystemet är utformat med direkt syfte att även stimulera det kommunala intresset.

I detta sammanhang vill vi också peka på det förhållandet att nuvarande kommunallagar i viss utsträckning lägger hinder i vägen för en kommunal kulturpolitik avseende t. ex. stipendiegivning åt konstnärer.

Att den statliga kulturpolitiken följes upp med insatser från kommunernas sida är för oss av så stor betydelse — inte minst med tanke på den miljö de kommunala enheterna kan erbjuda konstnärligt verksamma människor och kulturinstitutioner med allt vad detta betyder för kulturkonsumtionen i olika orter — att vi anser att frågan utredningsmässigt bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Med hänvisning till det ovan anförda får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära särskild utredning rörande åtgärder från statens sida i syfte att stimulera och underlätta kulturpolitiska insatser från kommunernas sida.

Stockholm i januari 1963

Eric Källqvist

Per-Olof Hanson